

Västmanlands läns museum
Kulturmiljö Rapport B
2013:B30

Renovering av Gunnilbo kyrka

Plåttak, putsfasader och fönster

Antikvarisk medverkan

Gunnilboby 5:1
Gunnilbo socken
Västmanlands län

Fredrik Ehlton

Renovering av Gunnilbo kyrka

Plåttak, putsfasader och fönster

Antikvarisk medverkan

Gunnilboby 5:1
Gunnilbo socken
Västmanlands län

Länsmuseets dnr: VLM130063

Fredrik Ehlton

Utgivning och distribution:
Västmanlands läns museum
Karlskatan 2, 722 14 Västerås
Tel 021-39 32 22
E-post: lansmuseet@ltv.se
Hemsida: www.vastmanlandslansmuseum.se

© Västmanlands läns museum 2013

Omslagsfoto: Gunnilbo kyrka efter genomförda åtgärder. Vlm_kmvFE-3911

Foto: Där inget annat anges är fotografier tagna av Fredrik Ehltun, Västmanlands läns museum.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01172.

ISSN 1651-7342
ISBN 978-91-86511-88-3

Inledning

Skinnskatteberg med Hed och Gunnilbo församling beviljades, i mars 2013, tillstånd till att måla om kyrkans skeppstak samt reparationer av puts i fasad och renovering av fönster i tornlanterninen genom Länsstyrelsen i Västmanlands läns beslut med dnr 433-4135-11.

Västmanlands läns museum fick uppdraget som antikvarisk expert i ärendet. Antikvarisk medverkan har utförts av byggnadsantikvarie Fredrik Ehltun, som även sammanställt denna rapport. Arbetena genomfördes under sommaren 2013.

Karta över området kring Gunnilbo kyrka. Kyrkobyggnaden är markerad med blå ring. Utdrag ur digitala fastighetskartan från 2004, skala 1:6000.

Historik

Gunnilbo blev eget pastorat 1638 då ett mindre kapell stod på platsen. 1662 uppfördes en större kyrka i timmer då kapellet blivit för trångt. Timmerkyrkan ansågs snabbt bristfällig och det beslutades att en stenkyrka skulle ersätta den gamla. Projektet stannade upp då finansiering saknades.

Det dröjde till 1835 innan den nya kyrkan stod klar. I slutet av 1800-talet genomfördes flera moderniseringar. Bland annat byttes spåntaket ut mot ett falsat plåttak. Nästa stora renovering skedde under andra hälften av 1900-talet och 1973 gjordes en renovering av exteriören då fönsteromfattningarna målades och fasaden fick en grå kulör. Fönstren försågs med innerfönster.¹

Byggnadsvårdsåtgärder

Målning av plåtdetaljer

Arbetet omfattade enligt rambeskrivningen följande detaljer av plåt:

- Långhusets tak (Skeppstak)
- Korets tak
- Huvudentrédörr mot väster
- Dörr i södra fasaden
- Sakristians järndörr
- Sakristians smidesräcke
- Tornlanterninens tak
- Tornlanterninens smidesräcke
- Bisättningshusets plåttak

På startmötet den 20 maj 2013 bestämdes hur målningen skulle gå till med utgångspunkt i riktlinjerna i rambeskrivningen för projektet. Målningen av plåtdetaljerna på kyrkan utfördes på följande sätt:

- Vattenblästring med ca 2000 bar för rengöring
- Kvarvarande rostfläckar behandlades med en strykning med Isotrol Takgrund och en extra strykning med en blandning av Isotrol Takgrund och blymönja.
- Grundfärgen ”gnuggas in” i plåtytan (Isotrol Takgrund)
- Ytterligare ett tunt lager grundfärg ströks över ytorna (Isotrol Takgrund)
- Samtliga skarvar och falsar penslades med Isoguard Pansar
- Hela ytan sprutades med Isoguard Pansar till ca 60 my.
- Färdigstrykning med Lasol linoljefärg

Vid tidpunkten för det nästa byggmöte hade vattenblästringen utförts och målningsarbetena påbörjats. I det norra takfallet hade 5 mindre hål upptäckts och tätats med latexfog. På skeppstaketsnock mot östra gaveln fanns en äldre lagning som gick upp i och med blästringen. Skadan reparerades med ny plåt. Vid mötet tillkom även målning av solbänkar. Räcknet runt tornlanterninen skulle fästas ned på taket då den var lös på flera ställen.

¹ Karakterisering Gunnilbo kyrka

*Tornlanterninens plåttak innan målning.
Vlm_kmvFE-2832*

*Algpåväxt på plåten på tornlanterninen.
Vlm_kmvFE-2834*

Skeppstaket med flagande färg innan ommålning. Vlm_kmvFE-2853

*Skepptaket under arbetet med vattenblästringen, på de redan rengjorda ytorna syns rostfläckar.
Vlm_kmvFE-2837*

Sakristians dörr och smidesräcke. Vlm_kmvFE-2849

Smidesräcket vid sakristian. Vlm_kmvFE-2851

Bisättningshuset plåttak innan målning. Vlm_kmvFE-2855

*Dropplista ovanför huvudentréns dörr, innan målning.
Vlm_kmvFE-3072*

Solbänk innan målning. Vlm_kmvFE-3091

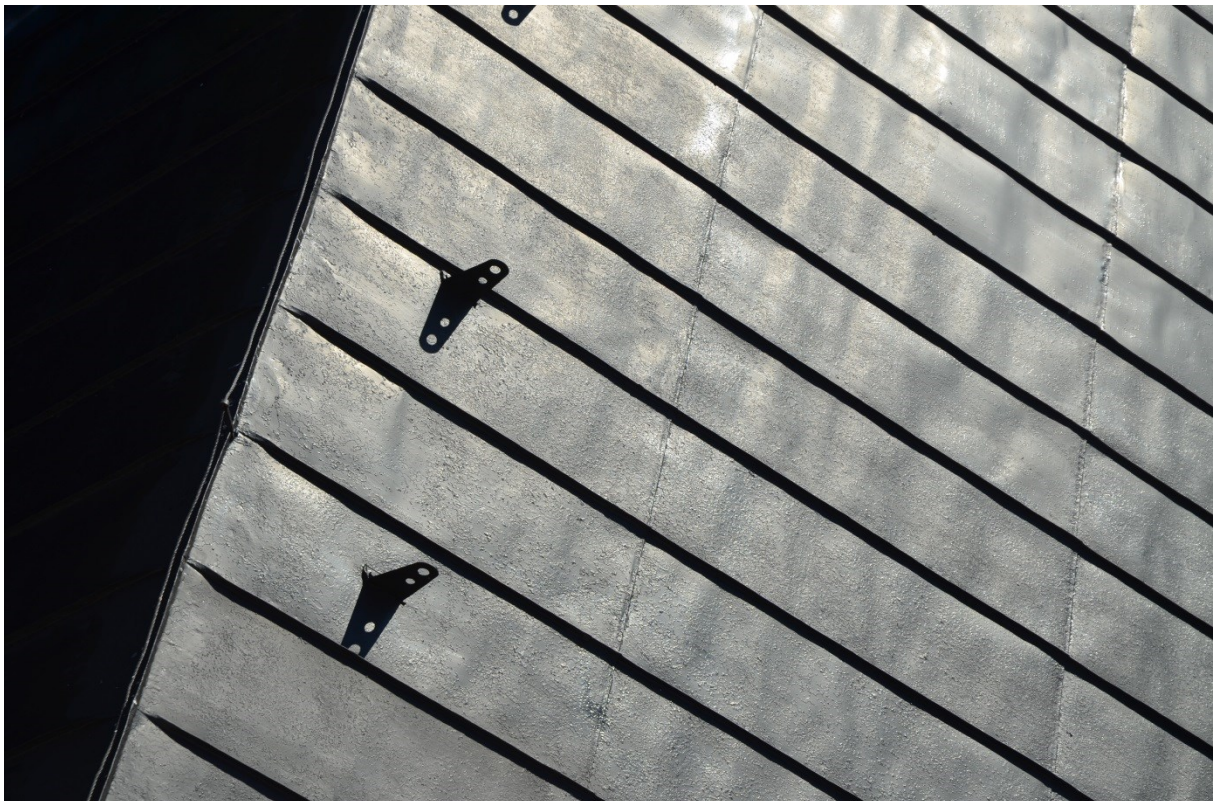
Tornlanterninens plåttak efter målning. Vlm kmvFE-3897

Skeppstaket efter målningsarbeten. På takfallet till vänster i bild syns frost som ännu inte försvunnit i solen. Vlm kmvFE-3901

Skeppstaket efter målning. Vlm_kmvFE-3084

Skeppstaket efter ommålning. Vlm_kmvFE-3902

*Sakristians dörr och smidesräcke efter målning
Vlm_kmvSB-1981*

Dörr i södra fasaden efter målning. Vlm_kmvSB-1978

Runt fönster ovanför dörr i södra fasaden med nymålade plåtdetaljer. Vlm_kmvFE-3915

Bisättningshuset efter takom målning. Vlm_kmvFE-3883

Åtgärder på fönster, vindskivor och putsfasad

Tornlanterninens fönster kittades och målades om i kulör och utförande likt befintligt. Fönstren skrapades och målades med linoljefärg. Vindskivorna behandlades på likanade sätt. På den östra gaveln, fasaden över koret hade fläckar och andra putsskador. Dessa åtgärdades med material och utförande likt befintligt. Kalkbruk användes för åtgärderna.

*Fönsterbåge i tornlanterninen innan åtgärder
Vlm_kmvFE-2842*

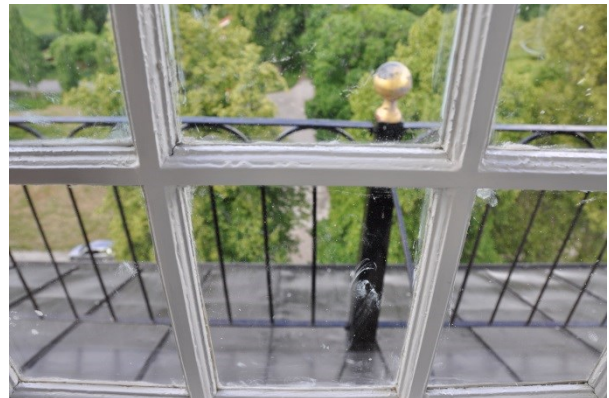
Fönster innan åtgärderna. Vlm_kmvFE-2843

*Vinsskivorna och fasadens puts innan åtgärdernas genomförande. Kortaket är grundmålat vid fototillfället.
Vlm_kmvFE-3079*

*Ett av fönstren i tornlanterninen efter omkittning
Vlm_kmvFE-3905*

*Tornlanterninens fönster efter ommålning.
Vlm_kmvSB-1967*

*Tornlanterninens fönster efter åtgärder
Vlm_kmvSB-1969*

*Nymålat fönster i tornlanterninen
Vlm_kmvSB-1956*

Östra fasadens puts och vindskivor efter genomförda åtgärder. Vlm_kmvFE-3888

Resultat

Målningen av kyrkans tak, åtgärder på tornlanterninens fönster och reparation av puts i fasad har följt Länsstyrelsens beslut och är godkänd ur antikvarisk synvinkel.

Litteratur och källor

Rapporter och bygghandlingar

Karakterisering Gunnilbo kyrka upprättad 2005. Rolf Hammarskiöld, Västerås stift.

Rambeskrivning – Ommålning skeppstak mm Gunnilbo kyrka. 2013-04-05. Lars-Åke Augustsson.

Administrativa uppgifter

Västmanlands läns museums dnr: VLM130063

VO Kulturmiljö; projektnr: 3-13-110

Länsstyrelsen dnr: 433-4135-11

Fastighetsbeteckning: Gunnilboby 5:1

Landskap: Västmanland

Län: Västmanland

Socken: Gunnilbo

Kommun: Skinnskatteberg

Ägare-beställare: Skinnskatteberg med Hed och
Gunnilbo församling
Kyrkvägen 3
739 31 Skinnskatteberg

Projektledare: Bygg & fastighetskonsult Lars-Åke
Augustsson AB
Klockarevägen 19
635 31 Kvicksund

Entreprenör: Målningsarbeten:
Ny plåtmålning AB
Box 234
721 06 Västerås

Putsarbeten:
Byggcompaniet i Mälardalen AB
BMAB
Mästaregatan 5
731 50 Köping

Antikvarisk medverkan: Västmanlands läns museum
Antikvarisk expert xxxxx
Karlskatan 2
722 14 VÄSTERÅS
Tele: 021-39 32 22

– en del av Landstinget Västmanland

Västmanlands läns museum, Karlsgatan 2, 722 14 VÄSTERÅS
Tele: 021-39 32 22 · E-post: lansmuseet@ltv.se
Hemsida: www.vastmanlandslansmuseum.se

ISSN 1651-7342
ISBN 978-91-86511-88-3